

Ο μύθος της Υψιπύλης και του Θόα αναλύθηκε ιδιαίτερα από τους μελετητές. Επειδή συνδέει τη Λήμνο με τους σπουδαιότερους «κύκλους» της αρχαιότητας (Δωδεκάθεο, Μίνωας {με την Αριάδνη}, Ηρακλής, Αργοναυτική εκστρατεία, Τρωικός πόλεμος, Θησέας, «Επτά επί Θήβας») και έχει άμεση εξάρτηση από την Βοιωτία (Αργοναύτες, Οιδίποδα απόγονος, εκστρατεία τον Επτά). Κι ακόμα, συνδέεται με μακρινές εποχές μητριαρχίας (οι Αμαζόνες ζούσαν σε κοντινή απόσταση από τη Λήμνο που βρέθηκε να κατοικείται μόνο από γυναίκες) και λατρείας της Σελήνης:

Μητέρα της Αριάδνης ήταν η γυναίκα του Μίνωα, Πασιφάη («πασι – φαής»), η πάσι φαίνουσα Σελήνη (η Εκάτη των ανθρωποθυσιών), η μετέπειτα ελληνική Άρτεμη. Ιερέας της Άρτεμης έγινε ο Θόας. Και η Υψιπύλη μπορεί εύκολα να αποδοθεί σε «υψηλή πύλη», το τόξο της πορείας της Σελήνης.

Κι ακόμα, γνωρίζουμε ότι η πρώτη θεότητα στην οποία αφιερώθηκαν αγάλματα ήταν η θεά της βλάστησης που αργότερα πήρε τη μορφή του θεού του κρασιού, Διονύσου. Και ο Διόνυσος και το κρασί είναι πανταχού παρόντες στην Ιστορία της Υψιπύλης: Από αυτόν ξεκινά ο μύθος. Στάφυλος και Οينوπίωνας τα αδέρφια του Θόα. Χρυσή κληματόβεργα είναι το «οικόσημο» της Υψιπύλης. Κρασί στέλνει στους Έλληνες που πολεμούν στην Τροία ο Εύηνος.

Κατά τον Κικέρωνα, τουλάχιστον πέντε θεοί από διαφορετικές περιοχές είχαν διαδοχικά το όνομα Διόνυσος. Κάποιοι από αυτούς είχαν να κάνουν με την βλάστηση, κάποιοι άλλοι με το κρασί. Στην ελληνική αρχαιότητα, η διονυσιακή λατρεία προϋπήρχε στην Θράκη, πριν να απλωθεί σε ολόκληρη την επικράτεια.

Ξεκινώντας από την Θράκη, η διονυσιακή λατρεία εξαπλώθηκε σε ολόκληρο τον Ελλαδικό χώρο, με κύρια έκφρασή της στην Βοιωτία (συνδυακτικό κρικό της όλης ιστορίας), όπου οι μύθοι των ιστορικών χρόνων τοποθετούσαν την γέννηση του θεού. Εκεί άλλωστε υπήρξε και το πρώτο θύμα των διονυσιακών οργίων, ο Πενθέας, πρωτοξάδελφος του θεού, που δεν έδωσε σημασία στο ότι ο γυναικείος πληθυσμός της ακολουθίας του Διονύσου είναι οι Μαινάδες, νύμφες που προσωποποιούσαν την κορύφωση του γυναικείου οργασμού και κατασπαράχτηκε από αυτές.

Ο μύθος της Υψιπύλης, με άλλα λόγια, απηχεί εικόνες πολύ μακρινών εποχών, άγριων, με ανθρωποθυσίες και λατρεία προελληνικών θεοτήτων. Η μετέπειτα ελληνική μυθοπλασία εξισορρόπησε την κατάσταση. Η νησιωτική γειτονιά Λήμνου – Λέσβου έχει πολλά να πει για την ανθρώπινη δράση στις μακρινές αυτές εποχές.

[Με την Υψιπύλη τέλειωσα, όσα είχα να πω για την γενιά του Ίναχου. Θα συνεχίσω με την γενιά της Αρκούδας].

(τελευταία επεξεργασία, 28 Φεβρουαρίου 2021)